Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

MUISTIO 24.10.2022
lsn Katri Aho
nv Suvi Ruuska
nv Riikka Knaapi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TIETTYJÄ PINTA-ALA- JA ELÄINPERUSTEISIA TUKIA KOSKEVIKSI LAEIKSI (HE 165/2022 VP)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on asiantuntijakuulemisessa 20.10.2022 pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä tarkentavaa lisäselvitystä muun muassa pinta-alamonitorointiin liittyvistä seikoista sekä valtioneuvoston asetustasolla tarkemmin säädettävistä maataloustoimintaan, tavanomaiseen tuotantotapaan, peltolohkoihin ja niiden tuki/korvauskelpoisuuteen ja ympäristösopimuksiin liittyvistä seikoista. Valtioneuvoston asetukset ovat valmistelussa ja osassa niistä lausuntokierros on parhaillaan käynnissä.

Maa- ja metsätalousministeriö lausuu edellä mainittujen seikkojen osalta kunnioittaen seuraavaa.

Pinta-alamonitorointi

Pinta-alamonitorointijärjestelmällä seurataan sitä, vastaako hakemuksella ilmoitetuilla aloilla harjoitettava maataloustoiminta ja maatalouskäytännöt sitä, mitä tukihakemuksella on ilmoitettu. Toisin sanoen pinta-alamonitorointi on sen seurantaa, pitääkö jo hakemuksella ilmoitettu tieto kunkin lohkon osalta paikkaansa vai ei. Pinta-alamonitorointiin liittyvät satelliittikuvat ovat avoimesti saatavilla esimerkiksi Sentinel-Hubista (sentinel-hub.com) esimerkiksi lohkon koordinaattien perusteella. Pinta-alamonitorointijärjestelmä ei tuota mitään tietoa lohkon omistajuudesta. On myös syytä huomata, että ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (560/2021) 10 §:n (*Eräiden paikkatietojen julkaiseminen ja luovuttaminen*) 3 momentin mukaan julkaistaviin tietoihin ei saa sisältyä eikä hakuperusteena käyttää maatilan rekisteröintitunnuksia eikä henkilön nimiä, osoitteita, muita yhteystietoja tai sellaisia muita tietoja, joista luonnollinen henkilö voidaan suoraan tunnistaa.

Pinta-alamonitoroinnilla tuotetaan tukihakemuksilla oleville lohkoille kunnossa tai puutteita -tyyppisen tuloksen (vihreä tai punainen lohko) ja tulokset näkyvät vain tuenhakijalle ja hallinnolle. Näitä tuloksia ei siis julkaista eivätkä ne ole julkisesti saatavilla.

Jos lohko on pinta-alamonitoroinnin tuloksen perusteella virheellinen eli toisin sanoen, jos tukihakemuksella ilmoitettu ei vastaa pinta-alamonitoroinnin tulosta, tuenhakijalle toimitetaan sähköinen selvityspyyntö. Selvityspyynnön yhteydessä tuenhakijalle annetaan mahdollisuus tehdä korjaavia toimenpiteitä – kuten muuttaa tukihakemusta - tai toimittaa riittävän selvityksen tukiehtojen noudattamisesta selvityspyynnössä asetetun

määräajan kuluessa. Edellä mainittu riittävä selvitys voidaan antaa esimerkiksi ottamalla paikkatiedon sisältävän valokuvan, mikä tallentuu Ruokaviraston tietojärjestelmään (ruokahallinnon tietovarantoon). Paikkatiedon sisältävä valokuva osoittaa lohkolla tehtyä toimenpidettä kuten esimerkiksi niitto tai kasvia. Tuenhakijan ottama paikkatiedon sisältävä valokuva, jonka avulla tuenhakija antaa lisäselvitystä tuen myöntävälle viranomaiselle, tallentuu edellä sanotun mukaisesti ruokahallinnon tietovarantoon eikä ole julkisesti saatavilla (julkisessa jakelussa).

Maa- ja metsätalousministeriö tuo tässä yhteydessä vielä esiin sen, että jos viranomainen käyttää valvonnassa paikkatiedon sisältäviä valokuvia ja / tai miehittämättömiä ilma-aluksia, tällöin on noudatettava tapaa, joka ei vaaranna henkilöitä koskevia oikeuksia eikä yksityiselämän suojaa ja muuta yksityisyyden suojaa tiettyjen (ehdotettu laki Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta, 24 §).

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lisäksi, ettei pinta-alamonitorointijärjestelmässä tai sen avulla tuoteta mitään lohkon omistajuuteen tai lohkon hallintaan liittyvää tietoa.

Maataloustoiminta

Valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin tarkemmin maataloustoiminta, johon kuuluu maatalousmaan säilyttäminen ja maataloustuotteiden tuottaminen maatalousmaalla. Maatalousmaata olisivat peruslohkojen sarkaojat ja niiden pientareet, muut tarkoituksenmukaiset lohkojen pientareet, suojakaistat ja muut vastaavat alueet. Alat, joiden pääasiallinen tarkoitus on muu kuin maataloustoiminta, eivät olisi maatalousmaata. Maatalousmaalla olisi oltava tehtynä normaalit maataloustoiminnan edellyttämät peruskunnostustoimenpiteet. Maatalousmaan viljelykunnosta olisi huolehdittava aktiivisesti tai maatalousmaalla olisi oltava luonnostaan maataloustuotantoon soveltuvat olosuhteet.

Kasvinviljelyssä maataloustuotteiden tuottamisella tarkoitettaisiin viljelyä maatalousmaalla, jossa yksi- tai monivuotinen kasvusto on perustettu kylvämällä tai istuttamalla riittävällä siemen- tai taimimäärällä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta, tarkoituksena tuottaa korjuu- ja markkinakelpoinen sato tai tarkoituksenmukainen ilmasto- tai ympäristöhyöty.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös maatalousmaan avoimena säilyttämisestä. Maatalousmaan avoimena säilyttämisvaatimus koskisi kesantoja, maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevia ympäristösopimuksia ja maankäyttölajia luonnonlaidun ja –niitty olevia aloja. Sellaisten luonnonlaitumien- ja niittyjen, jotka eivät sisälly ympäristösopimuksiin, avoimena säilyttäminen olisi hoidettava niittämällä alat vuosittain viimeistään 31 päivänä elokuuta. Muut kuin maataloustuotteiden tuottamiseen käytettävät peltoalat ja pysyvän nurmen alat olisi niitettävä vuosittain viimeistään 31 päivänä elokuuta, jos niillä on kasvustoa.

Tavanomainen tuotantotapa kotieläintaloudessa

Valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin tarkemmin tavanomaista tuotantotapaa. Esimerkiksi lypsylehmistä ja emolehmistä maksettavien palkkioiden myöntämisen

edellytyksenä olisi, että maatila toimittaa maitoa tai maidosta jalostettuja tuotteita myyntiin tai myy nautaeläimiä eloon tai teuraaksi ja muutoinkin noudattaa tavanomaista tuotantotapaa.

Ympäristösopimuksen muuttaminen ja päättäminen

Ympäristösopimuksen muuttaminen ja päättäminen olisi mahdollista pitkälti samankaltaisissa tilanteissa kuin nykyisinkin. Ympäristösopimuksesta olisi mahdollista luopua ylivoimaisen esteen tai poikkeuksellisten olosuhteiden tilanteissa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin sopimuksen muuttamisesta ja päättämisestä. Sopimukseen sisältyviä toimenpiteitä voitaisiin muuttaa sopimuskauden aikana. Esimerkiksi, jos poikkeuksellisista luonnonolosuhteista tai muusta ylivoimaisesta esteestä johtuen voimassa olevan ympäristösopimuksen suunnitelman mukainen laiduntaminen ei ole mahdollista tai se aiheuttaisi haittaa sopimusalueen luontoarvoille, on mahdollista sopia elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskuksen kanssa kohteen korvaavasta hoidosta tai sopimuksen päättämisestä.

Peltolohkoja koskevia erityiskysymyksiä tulevalla rahoituskaudella

Uudet peruslohkot (esimerkiksi raiviot ja vanhat turvetuotantoalueet)

Ehdollisuuden vaatimukset koskevat lähes kaikkia tukijärjestelmiä. Ehdollisuuden hyvän maatalouskäytännön (GAEC) vaatimus 2A sisältyy Suomen strategiasuunnitelmaan seuraavasti: ”*Vuoden 2022 jälkeen maatalousmaaksi muusta käytöstä raivaamalla tai muutoin otettu turvemaa-ala on oltava pysyvästi nurmella. Nurmikasvusto voidaan uusia suorakylvönä tai kevennetyllä muokkauksella niin, että uusi nurmikasvusto kylvetään välittömästi aiemman kasvuston muokkauksen jälkeen. Kyntö on kielletty. Tämä nurmivaatimus ei koske määriteltävien tilusjärjestelypäätösten mukaisia uusia aloja eikä määriteltäviä lohkon muotoa parantavia muutoksia*.”

Ehdollisuuden hyvän maatalouskäytännön (GAEC) vaatimus 10 sisältyy Suomen strategiasuunnitelmaan puolestaan seuraavasti: ”*Vuoden 2022 jälkeen maatalousmaaksi muusta käytöstä raivaamalla tai muutoin otettu muu ala kuin turvemaa-ala on oltava pysyvästi nurmella. Nurmikasvusto voidaan uusia suorakylvönä tai kevennetyllä muokkauksella niin, että uusi nurmikasvusto kylvetään välittömästi aiemman kasvuston muokkauksen jälkeen. Kyntö on kielletty. Tämä nurmivaatimus ei koske määriteltävien tilusjärjestelypäätösten mukaisia uusia aloja eikä määriteltäviä lohkon muotoa parantavia muutoksia.*”

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin siitä, että edellä mainittu vaatimus pysyvästä nurmikasvustosta ei koskisi: 1) aloja, jotka ovat viimeistään 31.12.2022 viljelykelpoisia siten, että peruskunnostustoimenpiteet on tehty ja alaa voidaan viljellä tavanomaisen sadon tuottamiseksi; 2) peruslohkon muotoa parantavia muutoksia, jotka todetaan hyväksyttäviksi peltolohkorekisterin ajantasaistuksen yhteydessä; 3) tilusjärjestelyn perusteella tuensaajan hallintaan tulleita uusia maatalousmaa-aloja.

Tilusjärjestelyllä tarkoitettaisiin: 1) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 9 luvun mukaista uusjakoa; 2) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta anne-

tun lain (603/1977) 23 §:n mukaista tilusjärjestelyä; 3) liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 63 §:n mukaista tilusjärjestelyä; 4) yksityistielain (560/2018) 75 §:n mukaista tilusjärjestelyä; 5) vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 2 §:n mukaista tilusjärjestelyä; 6) ratalain (110/2007) 53 §:n mukaista tilusjärjestelyä.

Korvauskelpoisuus

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin alan korvauskelpoisuudesta. Korvauskelpoista alaa olisi sellainen ala, joka oli korvauskelpoista vuonna 2022 ympäristökorvauksessa tai luonnonhaittakorvauksessa. Ala, joka oli vuonna 2022 vain luonnonhaittakorvauksessa korvauskelpoista, olisi korvauskelpoista kuitenkin vain luonnonhaittakorvauksessa.

Valtion talousarvion määrärahatilanne huomioon ottaen korvauskelpoisuus voitaisiin myöntää alalle, joka on tullut aktiiviviljelijän hallintaan tilusjärjestelyiden kautta edellyttäen, että uusjakosuunnitelma on saanut lainvoiman ja tilukset on otettu haltuun uusjakosuunnitelman mukaisesti. Alan, jolle korvauskelpoisuus myönnetään, olisi oltava maatalousmaata. Sitä, mitä tilusjärjestelyllä tarkoitettaisiin, on selostettu edellä.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää menettelyistä, joilla jo olemassa olevia pieniä korvauskelvottomia peruslohkoja voidaan tietyillä reunaehdoilla ja valtion talousarvion määrärahatilanne huomioon ottaen liittää vieressä olevaan suurempaan ja korvauskelpoiseen peruslohkoon. Tämä kertaluonteinen operaatio tehtäisiin viranomaisten toimesta ennen vuoden 2023 kevään tukihakua.

Myös jatkossa voitaisiin vuosittain peltolohkorekisterin ylläpidon yhteydessä lisätä korvauskelpoiseen maankäyttölajiltaan peltoa olevaan peruslohkoon valtion talousarvion määrärahatilanne huomioon ottaen ja peltolohkojen digitoinnista vastaavan viranomaisen hyväksynnän perusteella korvauskelvotonta olemassa olevan peruslohkon muotoa parantavaa ja päistehaittaa vähentävää maatalousmaata. Päistehaitan vähentämisellä tarkoitettaisiin viljelytoimien helpottamiseksi tehtävää peruslohkorekisterissä olevan maankäyttölajiltaan peltoa olevan peruslohkon muodon parantamista.

Korvauskelpoisuuden siirtäminen

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin siitä, että korvauskelpoisuuden voisi siirtää aktiiviviljelijän omistuksessa olevien korvauskelpoisen alan ja korvauskelvottoman alan välillä. Alojen, joiden välillä korvauskelpoisuus siirretään, olisi oltava samaa maankäyttölajia. Maanomistaja voisi siirtää omistamaltaan alalta korvauskelpoisuuden toisen aktiiviviljelijän omistamalle korvauskelvottomalle alalle, jos lohkot sijaitsevat saman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella.

Korvauskelpoisuuden saisi siirtää vain sellaiselta korvauskelpoiselta peruslohkolta, joilla on siirtoa edeltävänä vuonna ollut hyväksyttyjä kasvulohkoja, ja korvauskelpoisuus olisi siirrettävä koko peruslohkolta. Peruslohkon, jolle korvauskelpoisuus siirretään, olisi oltava viljelykelpoinen siten, että peruskunnostustoimenpiteet on tehty viimeistään

31.12.2022. Korvauskelpoisuutta ei saisi kuitenkaan siirtää ennallistamistoimenpiteen kohteena olevalle alalle, jolta on jo aikaisemmin siirretty korvauskelpoisuus pois.

Korvauskelpoisuuden palauttaminen

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin myös korvauskelpoisuuden palauttamisesta. Jos maatalouskäytöstä poistettu ala, jolta korvauskelpoisuus on poistettu vuonna 2023 tai sen jälkeen, otetaan takaisin maatalouskäyttöön, ala voisi saada korvauskelpoisuuden takaisin. Jos korvauskelpoisuus on poistettu jonakin vuonna vuosien 2015 ja 2022 välillä, peruslohko voisi saada korvauskelpoisuuden takaisin vain hakemuksesta ja valtion talousarvion määrärahatilanne huomioon ottaen.

Aktiiviviljelijän olisi esitettävä hakiessaan korvauskelpoisuuden palauttamista paikkaan sidottu valokuva alasta, joka osoittaa sen olevan maatalousmaata. Korvauskelpoisuutta ei voisi palauttaa alalle, jolta se on aikaisemmin siirretty pois. Jos ala ei ole maatalousmaata, sille ei voi palauttaa korvauskelpoisuutta.

Uuden peruslohkon tukikelpoisuus

Edellä sanotun yhteenvetona:

- jos lohko on viimeistään 31.12.2022 viljelykelpoinen siten, että peruskunnostustoimenpiteet on tehty ja alaa voidaan viljellä tavanomaisen sadon tuottamiseksi, se on tukikelpoinen Euroopan unionin kokonaan rahoittamissa tukijärjestelmissä.

- lohkolle voidaan tietyin edellytyksin siirtää korvauskelpoisuus.

Peltolohkojen yhdistäminen

Jos halutaan yhdistää kaksi vanhaa viljelyssä olevaa peruslohkoa yhdeksi poistamalla niiden välissä oleva oja, tämä voidaan tehdä edellyttäen, että muut peruslohkoa rajaavat elementit kuten omistajuus eivät rajoita kahden alkuperäisen lohkon yhdistämistä. Uudelle lohkolle ei synny ehdollisuuden nurmipeitevaatimusta. Jos vanhat lohkot olivat korvauskelpoisia, myös näin syntynyt uusi lohko on korvauskelpoinen.

Aktiiviviljelyn kasvikoodit

Uudella rahoituskaudella kasvikoodien periaatteet säilyvät entisellään. Kasvikoodeja ei pääsääntöisesti erotella sillä perusteella, käytetäänkö tuotettua satoa ruuaksi, rehuksi tai ympäristöhyötyjen tuottamiseen. Myöskään tukitasoja ei ole tällä perusteella eriytetty. Tukitasot määräytyvät kunkin tukijärjestelmän ehtojen mukaan. Yksittäisen lohkon tukitasoon vaikuttaa haettujen tukijärjestelmien ja toimenpiteiden lisäksi lohkon yleinen kelpoisuus, esimerkiksi se, onko lohko korvauskelpoinen vai ei.